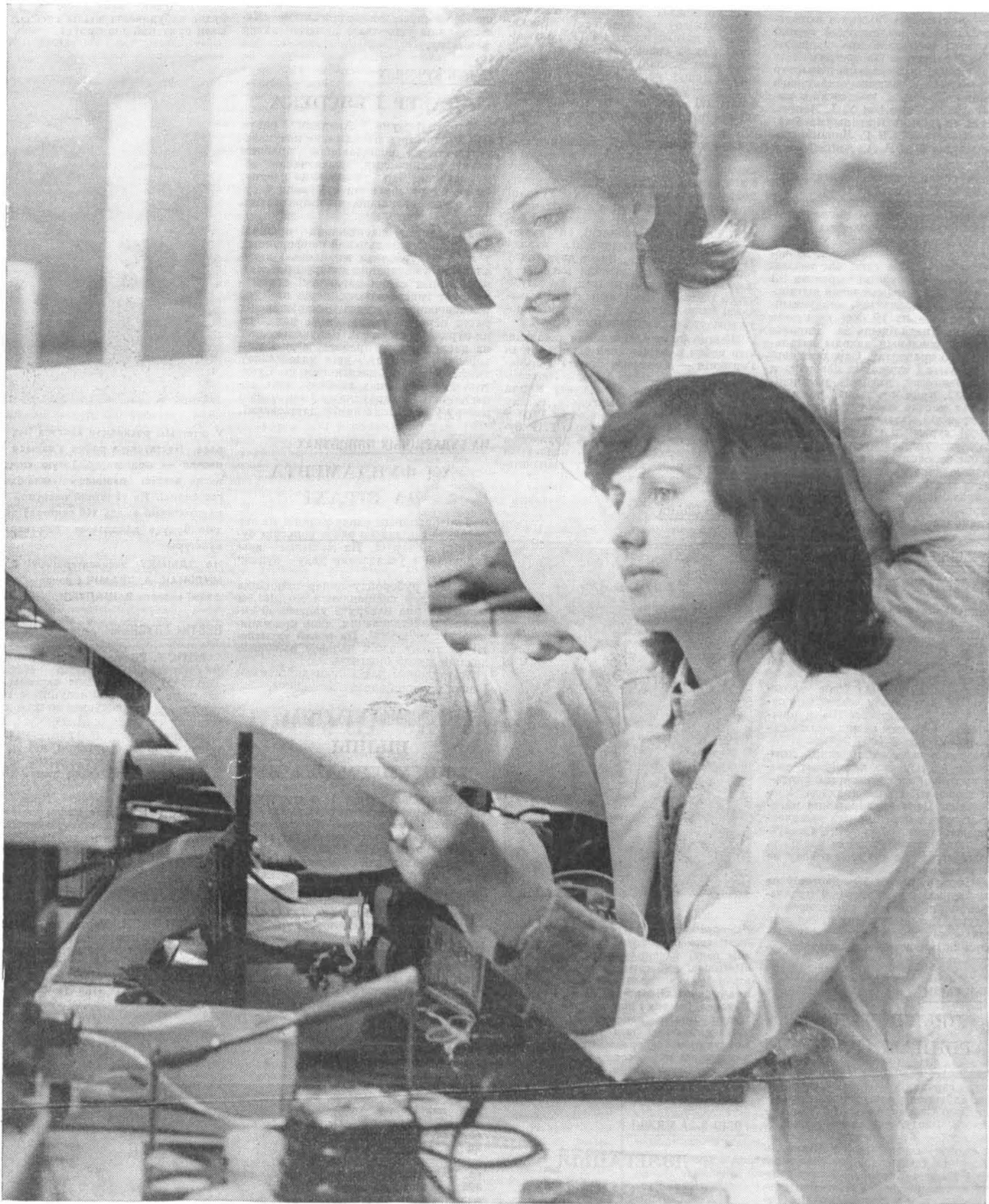

Голас Радзілы

№ 9 (1839)
1 сакавіка 1984 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАИЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

Тані было семнаццаць, калі яна ўпершыню пераступіла заводскую праходную. Сёння Т. Сцепанюк — адна з лепшых мантажніц радыёапаратуры на Брэсцкім электрамеханічным заводзе. Добрасумленая праца на карысць людзей прынёсла ёй павагу і аўтарытэт. Спачатку маладую дзяўчыну выбралі дэпутатам раённага Савета. А зараз заводскі калектыв, у якім працуе Таццяна Сцепанюк, вылучыў маладую рабочую кандыдатам у дэпутаты Вярхоўнага Савета СССР.

НА ЗДЫМКУ: Таццяна СЦЕПАНЮК [стаіць] са сваёй вучаніцай мантажніцай Людмілай БУКСА.

Фота Э. КАБЯКА.

ПАДЗЕІ • ЛЮДЗІ • ФАКТЫ

ВЫБАРЧАЯ КАМПАНІЯ

СУСТРЭЧА
З КАНДЫДАТАМ

У Мінску, у Беларускай дзяржаўнай філармоніі, адбылася сустрэча выбаршчыкаў Мінскай—Савецкай выбарчай акругі з кандыдатам у дэпутаты Савета Саюза Вярхоўнага Савета СССР першым сакратаром Цэнтральнага Камітэта Кампартыі Беларусі Мікалаем Слюньковым.

Даверная асоба кандыдата ў дэпутаты — мантажніца Мінскага вытворчага аб'яднання вылічальнай тэхнікі І. Ерахаўец расказала пра жыццёвы шлях М. Слюнькова. На сустрэчы таксама выступілі генеральны дырэктар Беларускага оптыка-механічнага аб'яднання П. Зыль, мантажніца вытворчага аб'яднання імя У. І. Леніна, намеснік Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР Г. Лапанік, народны мастак БССР А. Анкейчык і іншыя.

Затым цёпла сустрэты прысутнымі выступіў М. Слюнькоў.

Ён, у прыватнасці, сказаў, што за пяць гадоў, якія мінулі пасля папярэдніх выбараў у Вярхоўны Савет БССР, Савецкая Беларусь узнялася на новыя рубжы ў сацыяльна-эканамічным развіцці. За гэты час нацыянальны даход рэспублікі вырас на 29 працэнтаў, аб'ём прамысловай вытворчасці — на 30 працэнтаў, прадукцыйнасць працы — на 19. Усё гэта дало магчымасць павялічыць за апошнія пяць гадоў рэальныя даходы насельніцтва на 15 працэнтаў. Сярэдняя зарплата рабочых і служачых павялічылася на 13 працэнтаў, даходы калгаснікаў — на 32. Каля 2 мільянаў чалавек, або пятая частка насельніцтва Беларусі, справілі наваселле. Далейшае развіццё атрымалі навука, народная асвета, культура, ахова здароўя, сацыяльнае забеспячэнне.

У заключэнне кандыдат у дэпутаты сардэчна падзякаваў працоўным акругі за аказаны яму гонар і запэўніў, што зробіць усё, каб сваёй работай апраўдаць высокі давер выбаршчыкаў.

НАСМІЧНЫЯ ДАСЛЕДАВАННІ

У ПАЛЁЦЕ «ПРАГРЭС-19»

У адпаведнасці з праграмай забеспячэння далейшага функцыянавання арбітальнай навуковай станцыі «Салют-7» у Савецкім Саюзе зроблены запуск аўтаматычнага грузавага карабля «Прагрэс-19».

23 лютага 1984 года была ажыццёўлена аўтаматычная стыкоўка грузавага карабля «Прагрэс-19» з арбітальным пільтуемым комплексам «Салют-7» — «Саюз Т-10».

Узаемны пошук, збліжэнне, прычальванне і стыкоўка касмічных апаратаў выконваліся з дапамогай бартавой аўтаматыкі. Гэтыя працэсы кантраляваліся Цэнтрам кіравання палётам і экіпажам арбітальнага комплексу — касманаўтамі Кізімам, Салаўёвым і Ацёковым. Грузавы карабель прыстыкаваны да станцыі з боку яе агрэгатага адсека.

Карабель «Прагрэс-19» даставіў на арбіту паліва для аб'яднанай рухальнай устаноўкі станцыі, абсталяванне, апаратуру, матэрыялы для правядзення навуковых даследаванняў і забеспячэння жыццядзейнасці экіпажа, а таксама пошту.

УРАЧЫСТАСЦІ

ПРЫСВЕЧАНА
АБАРОНЦАМ РАДЗІМЫ

У Маскве, сталіцах саюзных рэспублік, гарадах і вёсках Савецкага Саюза адбыліся ўрачыстасці, прысвечаныя Дню Савецкай Арміі і Ваенна-Марскога Флоту, які адзначаецца ў нашай краіне 23-га лютага.

На сходзе, які прайшоў у Мінску, з дакладам аб 66-й гадавіне Савецкай Арміі і Ваенна-Марскога Флоту выступіў начальнік штаба Чырванасцяжнай Беларускай ваеннай акругі генерал-лейтэнант В. Сакалоў. Слаўных абаронцаў Радзімы віталі слесар-інструментальшчык вытворчага аб'яднання «Гарызонт» М. Дзімідаў, народны пісьменнік БССР В. Быкаў і іншыя. У заключэнне адбыўся святочны канцэрт.

У гонар Дня Савецкай Арміі і Ваенна-Марскога Флоту жыхары гарадоў і вёсак рэспублікі ўсклалі вянкi і кветкі да помнікаў, абеліскаў, на

брацкія магілы савецкіх воінаў, партызан і падпольшчыкаў, якія загінулі ў баях за вызваленне нашай сацыялістычнай Радзімы.

МІТЫНГІ

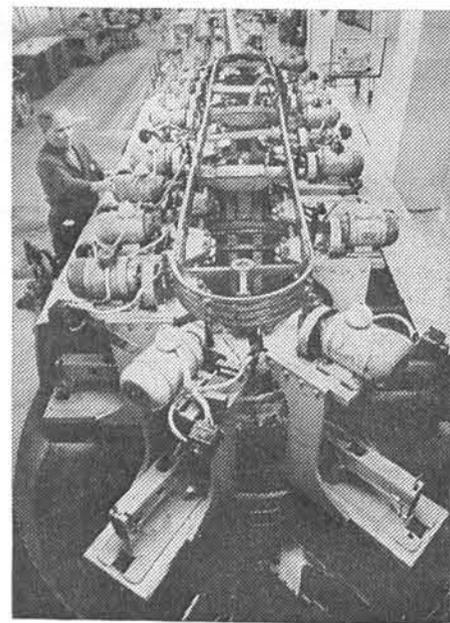
ПАМЯЦІ
ГЕРОЯ-
АНТЫФАШЫСТА

Памяць нямецкага антыфашыста, Героя Савецкага Саюза Фрыца Шменкеля ўшанавалі ўдзельнікі мітынгу прадстаўнікоў грамадскасі Мінска. Разам з прыбыўшымі з ГДР актывістамі Саюза свабоднай нямецкай моладзі яны ўсклалі кветкі да мемарыяльнай дошкі, устаноўленай на будынку, дзе сорок гадоў назад праходзіў фашысцкі суд, які прыгаварыў партыёта-інтэрнацыяналіста да расстрэлу.

Сын нямецкага рабочага-камуніста, ён ненавідзеў фашызм, які вінаваты ў смерці мільянаў людзей, у тым ліку і яго бацькі. У 1941 годзе Шменкель добраахвотнікам ідзе на Усходні фронт і шукае сувязі з партызанамі. Устаноўшы кантакт з падпольшчыкамі Смаленскай вобласці, ён становіцца байцом партызанскага атрада «Смерць фашызму». Звыш двух гадоў гераічна змагаўся нямецкі патрыёт у шэрагах савецкіх партызан. За мужнасць і адвагу, праўленны пры выкананні баявых заданняў, быў узнагароджаны ордэнам Чырвонага Сцяга.

Жыццё Фрыца Шменкеля даказала, што побач з фашысцкай была і іншая Германія — Германія Эрнста Тэльмана, Карла Лібкнехта і Розы Люксембург, краіна, якая дала свету Карла Маркса і Фрыдрыху Энгельса, сказаў на мітынгу генеральны консул ГДР у Мінску П. Якабс. Працоўныя ГДР будзь і надалей умацоўваць дружбу з савецкім народам. Яна — надзейная аснова нашых поспехаў у сацыялістычным будаўніцтве.

ДОБРАЯ СЛАВА

Намнога аблягчылі работу швачак машыны новага пакалення, серыйны выпуск якіх пачаў калектыў аршанскага заводу «Легмаш». Аб гэтым сведчаць водгукі, атрыманыя з прадпрыемстваў лёгкай прамысловасці Масквы, Рыгі, Горкага, Данецка, Гомеля і іншых гарадоў краіны. Цяпер многія дапаможныя аператыўныя аўтаматызаваны, што значна павысіла прадукцыйнасць працы. Сямейства ўніверсальных прамысловых швейных машын мае звыш сарака мадыфікацый.

ГОСЦІ З-ЗА МЯЖЫ

ДЭЛЕГАЦЫЯ
ПРАФСАЮЗАУ
ДАНИ

Сталіцу Беларусі наведвала дэлегацыя руху «Прафсаюзы Даніі за мір». У яе складзе прадстаўнікі прафсаюзаў металістаў і чыгуначнікаў, шафёраў і складскіх рабочых, акцёраў і педагогаў, журналісты прафсаюзных выданняў.

Адбылася сустрэча ў Белсаўпрофе,

на якой яго сакратар А. Абуховіч расказаў аб гісторыі, эканоміцы і культуры рэспублікі, дзейнасці беларускіх прафсаюзаў у розных галінах жыцця, іх удзеле ў барацьбе за мір.

Прадстаўнікі прафсаюзаў Даніі, якія выступаюць за мір і міжнародную разрадку, супраць размяшчэння амерыканскіх ракет на тэрыторыі заходнееўрапейскіх дзяржаў, наведлі Беларускае Таварыства дружбы і культурнай сувязі з зарубажнымі краінамі, сустрэліся з актывістамі рэспубліканскага Камітэта абароны міру, азнаёміліся з экспазіцыяй музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны. У мемарыяльным комплексе «Хатынь» яны ўшанавалі памяць ахвяр фашызму.

ЗАКЛІК ВУЧОНЫХ

ДАВЕР І БЯСПЕКА

У прэзідыуме Акадэміі навук СССР адбылося пасяджэнне навуковага савета па даследаванні праблем міру і разбраення, прысвечанае абмеркаванню мер умацавання даверу, бяспекі і разбраення ў Еўропе ў сувязі з канферэнцыяй, якая праходзіць цяпер у Стакгольме.

Удзельнікі пасяджэння прынялі зварот да Стакгольмскай канферэнцыі, у якім падкрэслена важнасць і актуальнасць умацавання даверу і бяспекі, падарваных сёння дзеяннямі агрэсіўных сіл імперыялізму, перш за ўсё размяшчэннем новых амерыканскіх ракет першага ўдару, якое пачалося на еўрапейскай зямлі. Навуковы савет па даследаванні праблем міру і разбраення заклікаў усіх удзельнікаў канферэнцыі да дасягнення ў Стакгольме канкрэтных вынікаў, якія садзейнічалі б сапраўднаму умацаванню даверу ў адносінах паміж дзяржавамі.

НА БУДАЎНІЧЫХ ПЛЯЦОУКАХ

АД ФУНДАМЕНТА
ДА СТРАХІ

У літаральным сэнсе паднялі на вышыню механізацыю работ сельскія будаўнікі Беларусі. На машыны яны пераклалі і ўзвядзенне даху будынкаў.

Замест руберойду цяпер наносіцца тоўсты слой спецыяльнай масцікі, а падаецца яна наверх з дапамогай серыйнага абсталявання, якое прымяняюць тынкоўшчыкі. Па новай тэхналогіі за змену адзін чалавек выконвае заданне цэлай брыгады.

Безрулонны дах больш даўгавечны і многа таннейшы за звычайны.

НОВЫЯ ВЫРАБЫ

ШЫНЫ
ДЛЯ СУПЕРМАШЫНЫ

Унікальныя нагрукі вытрымліваюць пакрышкі, якія пачаюць выпускаць вытворчае аб'яднанне «Бабруйскшына» для кар'ерных самазвалаў грузападымальнасцю 110 і 120 тон. Абсталяванне для новай вытворчасці распрацавалі савецкія вучоныя. У найкарацейшыя тэрміны яно было зманціравана ў рэканструяваным цэху заводу буйнагабарытных шын. Тут дзейнічае прагрэсіўная тэхналогія вулканізацыі пакрышак, якія перавышаюць у дыяметры тры метры. Яна максімальна механізавала аператыўны, а гранічная дакладнасць іх выканання дала магчымасць палепшыць якасць і павялічыць тэрмін службы шын.

ДА НАШАГА СТАЛА

Пад парніковую гаспадарку Салігорскага шахтна-будаўнічага ўпраўлення не давалася выдзяляць спецыяльнага ўчастка. Цяпліцы плошчай да 400 квадратных метраў размясцілі на даху службовых памяшканняў ўпраўлення. У снежні мінулага года атрымалі першы ўраджай зялёнай цыбулі і памідораў.

НА ЗДЫМКУ: рабочая Тамара ГРУЗД [на прыроднім плане] за пасынкаваннем памідораў.

СЕЛЬСКІЯ НАВІНЫ

НА МЯЖЫ З УКРАІНАЙ

У Нараўлянскім раёне, у ваколіцах вёсак Лубень і Мальцы, што мяжуюць з землямі Оўруцкага раёна Жытомірскай вобласці, пачалося будаўніцтва цэнтра новага саўгаса, які атрымаў сімвалічную назву «Братэрства».

Саўгас ствараецца на асушаных балотах і стане буйным пастаўшчыком мяса дзяржаве. Праектам прадугледжана ўзвесці адкормачны комплекс на 3 000 галоў жывёлы. А побач будзе пабудаваны жылы пасёлак з дамамі сучаснай планіроўкі.

У штатным раскладзе калгаса імя Сувова Пастаўскага раёна з'явілася новая пасада — меліяратар. Гэтую спецыяльнасць асвоілі дваццаць механізатараў гаспадаркі. Да сёлетняй пасяўной яны падрыхтавалі амаль 160 гектараў зямель, якія будуць адведзены пад кармавыя культуры.

НА ЗДЫМКУ: экскаватаршчыкі В. СТАМУЛЁНАК, А. КРАМІЧ і начальнік меліярацыі калгаса В. ШАЛУГІН.

ВЕСТКІ АДУСЮЛЬ

МІНСК. 75-годдзю з дня нараджэння народнай артысткі БССР Г. Абуховіч прысвечаны чарговы спектакль па драме В. Распуціна «Апошні тэрмін» у Дзяржаўным рускім драматычным тэатры імя М. Горкага. Ганна Браніславаўна выконвае галоўную ролю. Збор ад спектакля, які адбыўся ў выхадні для тэатра дзень, перададзены ў Савецкі фонд міру.

ВІЦЕБСК. Новае кафэ, якое атрымала назву «Замкавае», адкрылася ў старажытнай частцы горада. Тут усё вытрымана ў духу сярэднявекі, выкарыстана разьба па дрэве, чаканка. У залах — разная драўляная мэбля, ліхтары незвычайнай формы і іншае.

САЛІГОРСК. У калгасе «40 гадоў БССР» Салігорскага раёна адкрыўся новы Дом культуры з глядзельнай залай на 300 месцаў, танцавальнай залай, бібліятэкай, фонд якой складае 20 тысяч кніг. Працуюць розныя гурткі.

БОЛЬШ, І ТАННЕЙ

ЭКАНОМІКА ПРАПАНОЎВАЕ І ГАРАНТУЕ

Што новае прапаноўвае сёння эканамічная навука сельскай вытворчасці! У інтэрв'ю журналісту Вячаславу ХАДАСОЎСКАМУ на гэтае пытанне адказвае дырэктар Беларускага навукова-даследчага інстытута эканомікі і арганізацыі сельскай гаспадаркі Мікалай ПРАКАПЕНКА.

падкова, што менавіта эканамістам даручана ўзначаліць шэраг усесаюзных комплексных навукова-тэхнічных праграм перабудовы агравытворчасці, на якія па адзінаму плану працуюць дзесяткі даследчых цэнтраў самага рознага профілю. Напрыклад, адну з важнейшых такіх праблем — стварэнне комплекснай сістэмы кіравання якасцю ў сельскай гаспадарцы — каардынуе наш інстытут.

— Якасць і эканомія. Якая сувязь паміж гэтымі паняццямі і чым можа эканаміст зрабіць уплыў, скажам, на смак нашага хлеба?

Аказваецца, можа, і не толькі на якасць збожжа, але і іншых прадуктаў. Падлічана, напрыклад, што без павелічэння колькасці прымяняемых мінеральных угнаенняў, а толькі за кошт строгага захавання правіл іх унясення можна на чвэрць павялічыць валавую вытворчасць збожжа! Тое ж адбываецца і з хлебапакарнымі ўласцівасцямі злакаў. Найменшае адхіленне ад тэхналогіі вырошчвання — і ў збожжы падае працэнт утрымання бялку, клейкавіны... Значыць на першы план выходзіць праблема якасці працы. І вось тут эканамічны рычагі, безумоўна, — самыя эфектыўныя сродкі.

— І што ж прапаноўваюць вучоныя?

— Коротка сутнасць комплекснай сістэмы кіравання якасцю ў сельскай гаспадарцы зводзіцца да таго, каб стварыць у працэсе вытворчасці такія ўмовы, у якіх былі б злучаны фактары, што стымулююць і колькасна выпускаемай прадукцыі, і яе якасць.

Прычым пад фінансавы кантроль цяпер бярэцца не проста якасць канчатковага прадукту, а ўвесь тэхналагічны ланцужок яго атрымання. Напрыклад, аплата працы механізатара вядзецца не толькі за ўзараную плошчу, але і за якасць апрацоўкі зямлі...

Здавалася б, нескладана ідэя. Але працаваць па такіх прынцыпах раней было цяжка: не існавала дакладных стандартаў сельскагаспадарчай працы. Такіх, як скажам, у токара, які ведае дапушчальныя межы адхілення ад ідэальных памераў дэталі. А на колькі «міліметраў» дапушчальныя хістанні пры нарыхтоўцы корму, які мяняюцца гэтыя нормы пры змяненні кампанентаў сумесі ці ўмоў надвор'я?

Цяпер такія стандарты створаны для большасці галін і асобных відаў прадукцыі. Замест ранейшых даволі агульных «рэкамендацый» жывёлаводцы і паляводы, механізатары і аграномы атрымліваюць дэталёвыя, навукова абгрунтаваныя тэхналагічныя карты. Працуй строга па іх і атрымаеш гарантывана высокую вынікі пры любых умовах і сюрпрызах надвор'я.

— Якія вынікі прынесла ўкараненне гэтых распрацовак?

— Эксперыменты па выкарыстанню комплекснай сістэмы кіравання якасцю сельскагаспадарчай прадукцыі вяліся некалькі гадоў у многіх гаспадарках краіны і далі выдатныя вынікі. У

Беларусі толькі ад укаранення гэтых распрацовак у малочнай жывёлагадоўлі эканамічны эффект склаў за гэты час звыш васьмі мільёнаў рублёў. Прыбытак атрыманы за кошт павышэння сортнасці малака. Палепшыліся вагавыя кандыцыі здаваемай дзяржаве жывёлы.

Метад апраўдаў сябе ў калгасах Украіны, Малдавіі, Латвіі і іншых рэспублік.

— Асноўным напрамкам, у якім ідзе перабудова сельскагаспадарчай вытворчасці, з'яўляецца яго спецыялізацыя і канцэнтрацыя. Ці ёсць змяненні ў гэтым курсе?

— Ад спецыялізацыі ў рамках рэспублік, абласцей і буйных рэгіёнаў настала пара пераходзіць да больш паглыбленага, эканамічна абгрунтаванага падзялення працы ў маштабах кожнай гаспадаркі і комплексна — у межах адміністрацыйных раёнаў. Вольні мінулага дзесяцігоддзя пераконвае, што спецыялізацыя і кааперацыя, стварэнне аграпрамысловых комплексаў даюць вялікія перавагі. У Беларусі, напрыклад, якая спецыялізуецца на жывёлагадоўлі, вытворчасць малака ўзраста ў паўтара раза, мяса жывёлы і птушкі — у 1,7 раза, як — больш чым у два разы. Ва ўсіх раёнах створаны ці будуцца магутныя агракомплексы па вытворчасці ялавічыны і свініны. Толькі адзін такі завод здольны на працягу года пракарміць горад з насельніцтвам ад 30 да 200 тысяч чалавек! Але гэтыя паказчыкі могуць быць наможа вышэйшыя, а

прадукцыя стане значна таннейшай, калі ўсе гаспадаркі раёна будуць мець адзіную праграму, спецыялізацыю ў найбольш выгаднай галіне. Пры гэтым кожны калгас павобку, нібы заводскі цэх, адказвае за якое-небудзь адно звязна агульнага тэхналагічнага ланцуга. У гэтым сутнасць яшчэ аднаго паспяхова завершанага намі эксперыменту па стварэнню так званай комплекснай праграмы развіцця міжкласнай кааперацыі і аграпрамысловай інтэграцыі ў раёне.

— Словам, эканамісты разлічваюць атрымаць дадатковы вынік шляхам прастай перастаноўкі складаемых?

— Так, за кошт больш эфектыўнага выкарыстання капітальных укладанняў. Але перабудова зусім не простая. Вучоным давалося прааналізаваць і ўлічыць вялікую колькасць фактараў, якія робяць уплыў на поспех працы. Гэта напрамкі вытворчых і фінансавых сувязей паміж гаспадаркамі-партнёрамі, прагноз працоўных рэсурсаў, матэрыяльнага і тэхнічнага забеспячэння, асаблівасці прыродных умоў і, вядома ж, перспектывы сацыяльна-культурнага развіцця вёскі. Напрыклад, год назад комплексная праграма такой спецыялізацыі была ажыццёўлена ў Гарадзкім раёне Віцебскай вобласці. Першыя вынікі абнадзеваюць. Раён, сельская гаспадарка якога была ў цэлым стратнай, за адзін сезон выйшаў на рэнтабельныя паказчыкі. Істотна ўзрос аб'ём валавой прадукцыі, скараціўся яе сабекошт.

Цяпер складзена тыповая методка для ўкаранення комплекснай раённай спецыялізацыі.

— Над чым яшчэ працуюць эканамісты?

— Адзін з галоўных напрамкаў пошуку — больш дасна падключыць да спецыялізаванага раённага агракомплексу перапрацоўчую прамысловасць, а таксама галіны, што забяспечваюць сельскую вытворчасць. Адзіным стымулам, на наш погляд, стане агульны разлік за гатовую прадукцыю.

ЁСЦЬ ТАКАЯ ВЁСАЧКА НА НАШАЙ ЗЯМЛІ

НА МАРСЕ ЦВІТУЦЬ ЯБЛЫНІ

— Мне два білеты да Марса, — бойка сказаў малады хлопец, падаючы грошы ў акенца аўтакасы.

Гляджу, касірка, і вокам не міргнуўшы, выдае квіточкі з надпісам: «Марс». Я хуценька з'арыентаваўся [заіграла журналісцкая цікаўнасць], дык кажу:

— Мне таксама туды, адзін білет...

Такім вось чынам я нядаўна наведаў Марс — вёску на Гомельшчыне, каля шашы Рэчыца—Лоеў. Першымі сустрэў там дзвюх бабуль — Марыю Лазарчук і Наталлю Рудак. Яны старажылы Марса. Бабка Наталля, напрыклад, нарадзілася за пяць гадоў да пачатку нашага стагоддзя. Абедзве мае субяседніцы — гаваркія, жыццярэдыя. Яны ахвотна раскавалі пра гісторыю вёскі, пра яе чужоўных людзей. Пра тое, што жыхары наваколля, а таксама прадстаўнікі райвыканкома, якія па справах заглядаюць сюды, свае звароты да старых жыхароў пачынаюць са слоў: «Дарагія марсіяне!» А брыгадзіры, аграномы гавораць: «Быў на Марсе», «Трэба было б пасевы на Марсе агледзець». І дырэктар мясцовага саўгаса Мікалай Служэнка, выходзячы з канторы, кажа сакратарцы: «Пабуду на Марсе і праз якую гадзіну вярнуся». Для чалавека недасведчанага гэты гучыць нязвычайна: як гэта можна за такі кароткі час пабыць на Марсе? А мае субяседніцы не могуць нахваліцца сваёй вёскай.

— Паглядзіце, якая прыгажосць наўкола: узвышшы, туманная далечынь, прыгажуні-бярозкі, сасновы бор — там растуць крамяныя баравікі, духмяныя суніцы, — гаворыць Марыя Лазарчук і нечакана мяняе тэму размовы, звяртаючыся да сяброўкі і суседкі: — Скажы, Наталля, а колькі ў нас цяпер двароў?

— А хто ж яго ведае. Дамы, нібы грыбы ў сасонніку, растуць, новыя сем'і хаты стаўляюць. Вам пра гэта дакладна скажа наша Феліна Халаленка — старшыня сельсавета.

У Марсе 27 двароў. Жывуць марсіяне адной вялікай і дружнай сям'ёй. Нішто сур'ёзнае тут не робіцца ў адзіночку. Касіць траву на сена — талакою. Перасыпаць хату — усёй мужчынскай гвардыяй. Перавозіць грузы — таксама. Ціхая вёска напоўнена клопатамі аднаго аб другім. Марсіяне не ўтойваюць, на якой лясной дзялянцы многа грыбоў, дзе можна спар-

ней і лягчы на касіць травы. Карацей, усе і ўсе навідавоку. Жыхары Марса, усміхаючыся, гавораць, што яны нават ведаюць, хто які абед сёння гатаваў, з радасцю запрасяць суседа ці прыезджага да стала.

І не памеры Марса таму прычынай. Важна тое, што жывуць тут сардэчныя, прыгожыя душой, тварамі і намерамі людзі. Міхаіл Мануйленка — трактарыст. Яму трохі больш за трыццаць. Учэпісты ў працы чалавек. І сем'янін чужоўны. З жонкай Галінай выходзіць траіх дзяцей — Андрэя, Наташу і Таню. Сын самай старэйшай жыхаркі Марса Наталлі Рудак, з якой мы вядзем размову, — ляснік Лоеўскага лясніцтва, нявестка — палявод, дэпутат сельскага Савета. Сын 80-гадовай Вольгі Маркавец Мікалай — трактарыст, таксама дэпутат сельскага Савета, жонка яго Варвара працуе ў саўгасе. Яны і ў дзецях выхавалі любоў да зямлі, да сваёй маленькай радзімы. Дачка іх Святлана — студэнтка Гомельскага сельскагаспадарчага тэхнікума. Сын Віктар летасць паступіць у Палескі саўгас-тэхнікум, што ў Калінкавічах. Малодшы Валерык — трэцікласнік.

— У «Запарожац» усёй сям'ёй ужо не змяшчаемся, — усміхаецца Мікалай Сцяпанавіч. — Давядзецца набыць больш камфартабельную аўтамашыну.

Пра людзей Марса, які размешчаны на невялікім кавалачку нашай чужоўнай планеты. Зямля, можна раскаваць доўга. Што ні чалавек — то своеасабліва аповесць, што ні сям'я — то раман. Марыя Лазарчук, напрыклад, здолела вызваліць мужа з фашысцкага палону, куды ён трапіў у час Вялікай Айчыннай вайны (утрымліваўся ў засценку ў Гомелі).

На радасць усім нам, сям'я марсіян з кожным годам расце. У слесара Васіля Калеснікава і яго жонкі Ларысы, марсіянкі, якая працавала ў Мінску, але, засумаваўшы, вярнулася ў родную вёску, нядаўна нарадзілася дачка Волечка. У сям'і маладога механізатара Уладзіміра і рабочай саўгаса Вялянціны Карпяных таксама пасопвае ў калысцы дачушка. Наталкай назвалі яе. Словам, Марс жыве, упэўнена крочыць у заўтрашні дзень.

Растуць, багацеюць і іншыя суседнія з Марсам вёскі, якіяносяць не менш гучныя і прыгожыя назвы — Вера, Надзея, Любоў, Дзявочы Гай...

Мікалай ЕРМАКОВ.

Прыгожыя, розных памераў каробкі з цукеркамі выстраіліся на шырокіх паліцах. Побач — граматы, падпісаныя на розных мовах, — сведчанне высокай якасці вырабаў мінскай кандытарскай фабрыкі «Камунарка» і ўдзелу гэтага прадпрыемства ў буйных міжнародных выстаўках.

У параўнанні з прадукцыяй вядомых замежных фірм мінскія ласункі выйграюць у самым галоўным: іх вырабляюць толькі з натуральных кампанентаў, не ўжываючы штучных замяняльнікаў паху, колеру, смаку. Як вынік — высокая адзнака пакупнікоў у нашай краіне і за мяжой.

НА ЗДЫМКАХ: у цукеркава-шакаладным цэху; прадукцыю «Камунаркі» рыхтуюць да апраўкі.

Фота Я. ПЯСЕЦКАГА.

пішуць землякі

БУДЗЕМ АПТЫМІСТАМІ

У канцы мінулага года суайчыннікі нашага горада мелі прыемную магчымасць сустрэцца з дарагімі гасцямі з Радзімы. Мясцовае таварыства амерыкана-савецкай дружбы прымала дэлегацыю Савецкай Украіны. У яе складзе былі артысты — спеакі і танцоры. Яны далі цудоўны канцэрт, і ўсе мы засталіся вельмі задаволены. Разлічваю, што ў недалёкай будучыні мы зможам зноў прымаць у сябе пасланцоў нашай Радзімы, якія прыязджаюць у ЗША з місіяй добрай волі. Я не выпадкова напісаў — разлічваю. Усе вы добра ведаеце, што на белым свеце цяпер вельмі неспакойна, і хто ведае, чым гэта ўсё яшчэ скончыцца. На вялікі жаль, цяперашняя амерыканская адміністрацыя ў сваёй знешняй палітыцы адкрыта робіць стаўку не на мірнае суіснаванне, а на вайну. Прамы доказ гэтаму — нястрымная гонка ўзбраенняў Злучанымі Штатамі. Тое, што ваеншчына ЗША пачала ўстанаўліваць новыя ракеты сярэдняга радыуса дзеяння і крылатыя ракеты на тэрыторыі Заходняй Германіі, Англіі і Італіі, не ўспрымаецца мной інакш, як кашмар. Гэтым Пентагон падштурхоўвае ўвесь свет да краю бездані, за якім ядзерная катастрофа. Пагроза такой катастрофы, як ніколі раней, рэальна навісла над чалавецтвам. Сёння я не пабаюся сказаць, і гэта не будзе перабольшаннем, што наш прэзідэнт Рэйган, які так смела гуляе з агнём, проста вар'ят. Гэта, між іншым, не толькі мае асабістае меркаванне. Так думаюць аб прэзідэнце многія разумныя амерыканцы, нават тыя, каго ні ў якім разе нельга абвінаваціць ні ў сімпатыях да камунізму, ні ва ўдзеле ў мясцовых амерыканскіх прагрэсіўных арганізацыях. Варта толькі падумаць пра тое, колькі разоў прэзідэнт Рэйган ужо выступаў тут па тэлебачанні. У сваіх прамовах ён неаднаразова і недвухсэнсаво падкрэсліваў, што нам, гэта значыць амерыканцам, неабходна рыхтавацца да нанясення першага ядзернага ўдару па СССР. Такім ударам Амерыка зможа адразу ж разбіць усю ваенную прамысловасць гэтай краіны і, такім чынам, поўнасьцю ліквідаваць небяспеку распаўсюджвання камунізму. Падобныя заявы проста немагчыма разглядаць інакш, як трызненне вар'ята. Бо кожнаму нармальнаму чалавеку вядома, што такая краіна, як Савецкі Саюз, ніколі не дапусціць, каб хто-небудзь мог беспакарана рабіць замах на яе свабоду і бяспеку. На такі ўдар будзе адразу ж контрудар. Гэта будзе азначаць, у першую чаргу, поўнае разбурэнне краін Еўропы, а потым ядзерныя ракеты ўпадуць і на Амерыку. І што мы атрымаем у выніку? Знішчэнне цывілізацыі на планеце. Вось да якіх ідэй да-

каціліся верхаводы сусветнага імперыялізму на чале з ЗША. Інакш кажучы, цяпер імперыялізм, каб задаволіць свае інтарэсы, ставіць на карту само існаванне чалавецтва на Зямлі. Уся паўната адказнасці ў выпадку, калі ядзерная катастрофа выбухне, ляжа толькі на яго. Усяму ж свету вядома пра тое, што перад тварам сусветнай грамадскасці ў Арганізацыі Аб'яднаных Нацый Савецкі Саюз заявіў аб тым, што ніколі першым не прыменіць ядзернай зброі. Прэзідэнт Рэйган і яго адміністрацыя, на жаль, на гэтую заяву адказваюць і па сёння толькі маўчаннем. І цяпер нават самаму маленькаму дзіцяці відаць, хто сапраўды дабіваецца міру, а хто хоча вайны.

Усё ж людзям не трэба адчайвацца, а неабходна верыць, што цярозы розум і жаданне ўсіх народаў адстаяць мір на планеце разбураць вар'яцкія планы мілітарыстаў. Але адной веры і надзеі для гэтага недастаткова. За справу міру трэба ўсімі сіламі змагацца практычна. Я і мае сябры разам з тысячамі і мільёнамі іншых амерыканцаў робім усё, што ад нас залежыць, каб адстаяць мір на нашай планеце і прадухіліць ядзерную катастрофу. Мы пішам многа пісем у Белы дом нашаму прэзідэнту і членам Кангрэса, удзельнічаем у масавых дэманстрацыях за мір і разрадку ў Вашынгтоне, збіраем подпісы пад петыцыяй, у якой патрабуем ад нашага ўрада неадкладнага спынення вар'яцкай гонкі ядзерных ўзбраенняў, і многае іншае. Не будзем адчайвацца. Будзем аптымістамі і будзем верыць у перамогу агульначалавечага розуму.

Аляксандр КРАСІН.

ЗША.

КАБ ДЗЕЦІ БЫЛІ ШЧАСЛІВЫМІ

Што больш за ўсё хвалюе сёння нас усіх? Вядома ж, пытанне захавання міру на нашай планеце. Мяне радуе, што асноўны ўклад у гэтую справу вялікай важнасці ўносіць наша Радзіма. Хачу пажадаць усім савецкім людзям вялікіх поспехаў у барацьбе за мір. Няхай ніколі не будзе больш вайны, няхай заўсёды будзе над намі чыстае і яснае неба, мір і дружба паміж народамі. Вельмі хочацца, каб нашы дзеці ніколі не перажылі таго гора і жахаў, якія выпалі на нашу долю ў час вайны з фашызмам. Мы вітаем кіраўнікоў маёй Радзімы, якія вядуць вялікую работу па ўмацаванню міру на зямлі, і дзякуем савецкаму народу за шчырае міралюбства. Няхай яно паслужыць прыкладам усім іншым людзям. Калі ў адной краіне ў адзінай сям'і могуць жыць у міры і дружбе і памагаць адзін аднаму больш ста самых розных народаў, чаму так не могуць жыць усе народы планеты?

Марыя ТАМАЙО.

Францыя.

ВОЗМОЖНО ЛИ ОЗДОРОВЛЕНИЕ

МЕЖДУНАРОДНЫХ ОТНОШЕНИЙ?

КОВАРНЫЙ ВОСТОК И ДОВЕРЧИВЫЙ ЗАПАД

Все мы живем в сравнительно небольшом, взаимосвязанном и хрупком мире. Эта хрупкость — не физического, но политического свойства; сегодня мало сказать, что международные отношения лихорадит. Налицо — серьезный и опасный международный кризис.

Если послушать американских политических деятелей, то во всем повинен Советский Союз. При выведении формулы его «вины» фактов придерживаются как-то не принято. Если они неудобны — их замалчивают или вовсе отбрасывают. Именно так поступают, скажем, с фактом примерного военного равновесия между СССР и США. Достаточно заявить, что равновесия нет, — и массивные американские военные программы оказываются просто-напросто средством закрыть «окно уязвимости». «Окно» это, судя по действиям США, обнаруживается уже не только на земле, но и в космосе.

Присутствует в американских рассуждениях и такой сюжет: за всеми кризисами стоит Советский Союз. При таком подходе Израиль, захватывая арабские земли, оказывается, ограждает Ближний Восток от «советской угрозы». США проглатывают крошечную Гренаду, опять-таки защищаясь от «советской угрозы». Конфликт в Чаде — и США спешат туда, снова спасая себя и весь мир от «советской угрозы».

Это одна точка зрения: что бы, где бы ни происходило, налицо конфликт между Востоком и Западом, в котором коварный Восток расставляет все новые и новые ловушки доверчивому Западу. Которому наконец-то открыл глаза президент Рейган. Мир в этом случае во всем его многообразии, сложности общественного развития сводится, как видим, к примитивной схеме.

Есть и другая точка зрения на причины возникновения нынешнего международного кризиса: виноваты, мол, обе сверхдержавы. Сторонники такого подхода упорно не видят разницы между подержкой дела свободы и независимости народов — и грубым попранием прав этих народов. Не видят они разницы между установкой на достижение военного превосходства над социалистическим миром — и вынужденными ответными мерами, призванными укрепить военно-стратегический паритет между социализмом и империализмом.

Думаю, вряд ли кто возьмется оспаривать, что с приходом к власти в Соединенных Штатах администрации Рейгана военные расходы США круто пошли в гору. Нынешняя администрация санкционировала совершенствование всей триады стратегических вооруженных сил США. Она не только блокировала женеvские переговоры с Советским Союзом по ограничению ядерных вооружений в Европе и стратегическим вооружениям, но приступила к размещению на территории Западной Европы своего ядерного оружия первого удара. Нельзя не заметить к тому же, что ракеты в такой политике — многоточие, но никак не точка. На последней сессии НАТО США упорно вели дело к качественной модернизации обычных вооружений. Стратегические вооружения, милитаризация космоса, обычные вооружения — все идет по нарастающей.

Вползание, если не сказать прорыв в новый виток гонки вооружений, — вот первопричина международного кризиса.

Этот кризис также связан и порождается умножением конфликтных ситуаций в мире. Начиная с 1945 года, со времени окончания второй мировой войны, мир знал примерно 130 конфликтов, которые унесли десятки миллионов человеческих жизней. 1983 год увеличил этот скорбный счет. Достаточно припомнить войну между Ираном и Ираком (а она идет и сегодня), трагедию Ливана, деяния США и их приспешников в Центральной Америке и зоне Карибского бассейна, военные действия в Чаде — всего не перечислить, — чтобы прийти к выводу: насилие продолжает собирать свою страшную жатву.

Далеко не во всем одинаковы природа нынешних конфликтов, их истоки. Но у насилие существует общий знаменатель. Это — агрессивная реакция сил прошлого на стремление народов к со-

циальному прогрессу, к подлинной независимости и свободе.

В свете реальных фактов уже нельзя, или, говоря аккуратнее, неточно оперировать понятием «локальный конфликт». Границы локальных конфликтов опасно расширяться, они все меньше удерживаются в каких-то берегах. И мудро ли, что мир выглядит таким хрупким!

В немалой мере нынешний международный кризис порожден состоянием советско-американских отношений. Привнесение администрацией Рейгана во внешнюю политику Соединенных Штатов дремучих антикоммунистических убеждений, ее агрессивность, проявившаяся в попытках воплотить в жизнь концепцию нового «крестового похода» против СССР и других социалистических государств, привели к резкому ухудшению советско-американских отношений.

Правда, американские политические деятели, включая президента Рейгана, заявляют, что «держат открытыми» каналы связи с Советским Союзом и поддерживают с нашей страной контакты на различных уровнях.

Горький опыт женеvских переговоров по ограничению ядерных вооружений в Европе, тревожный — по ограничению и сокращению стратегических вооружений убеждают: установка нынешней американской администрации — это поиск не взаимоприемлемых договоренностей, а лишь прикрытия для наращивания американской военной мощи, своеобразный прессинг по всему большому полю мировой политики.

Вызванный милитаристским курсом Вашингтона международный кризис ставит немало вопросов. Но главный вопрос очевиден, его задают сегодня люди на всей планете: удастся ли сохранить мир, быть или не быть войне?

Мне думается, Рейган и его министры, даже самого «ястребиного» толка, отдадут себе отчет в том, что прямое использование военных средств против Советского Союза, против его друзей было бы губительным шагом для самих Соединенных Штатов.

Но, похоже, в Белом доме уверовали, что, раскручивая и дальше гонку вооружений, Соединенные Штаты смогут продвинуться вперед как минимум к следующим целям. Во-первых, резко сузить возможности Советского Союза, всего социалистического мира решать серьезные задачи — и заодно ограничить влияние социалистического примера на развивающиеся государства. Во-вторых, сочетая прямое военное давление, политический и экономический нажим, остановить поток социальных перемен. В-третьих, вашингтонские политики считают, что острая конфронтация позволяет Соединенным Штатам укрепить их лидерство в капиталистическом мире, сделать более дисциплинированными союзников и партнеров США.

Верны ли все эти расчеты? Можно ли сказать, что Соединенные Штаты достигли именно того результата, на который они рассчитывали? Безусловно, нет. Политические позиции Соединенных Штатов не укрепились, а стали слабее. Разве не об этом свидетельствуют многочисленные авторитетные выступления западноевропейских политических деятелей в пользу делового конструктивного диалога между Востоком и Западом? Разве не об этом говорит волна антиракетных, антиядерных движений в европейских странах? Разве не в этом убеждает резкая и широкая критика военных авантур Вашингтона?

В ближайшей перспективе, как представляется мне, трудно ожидать спада напряженности. Но именно ухудшение международной обстановки активизирует волю самых различных сил противодействовать такому повороту дел. И как это ни парадоксально звучит, возможности оздоровления международных отношений — пусть не сегодня, не завтра, может быть, послезавтра — не только не сокращаются, а умножаются. И Советский Союз, другие социалистические страны исполнены решимости энергично действовать во имя выравнивания международных отношений, используя все возможности для устранения военной опасности.

Николай ШИШЛИН.
(АПН).

У зімовым лесе.

Фота А. БАЙДАК.

Information on a Plenary Meeting of the CPSU Central Committee

On February 13, 1984, the CPSU Central Committee held an Extraordinary Plenary Meeting.

On behalf of the Politbureau of the Central Committee, the Plenary Meeting was opened by K. U. Chernenko, Member of the Politbureau of the CPSU Central Committee, Secretary of the CPSU Central Committee.

In view of the passing away of Yuri Andropov, General Secretary of the CPSU Central Committee, President of the Presidium of the Supreme Soviet of the USSR, the participants in the Plenary Meeting of the Central Committee observed a minute of silence in his memory.

It was noted at the Plenary Meeting of the Central Committee that the Communist Party of the Soviet Union and the entire Soviet people have suffered a grievous loss. Death has claimed the life of an outstanding leader of the Communist Party and Soviet state, an ardent patriot, a Leninist and an indefatigable fighter for peace and communism.

While holding, at the will of the Party, important Party and state posts, Yuri Vladimirovich Andropov devoted all his strength, knowledge and tremendous experience to implementing Party policy, to making stronger the Party's ties with the masses and to raising the economic and defence capability of the Soviet Union.

Yu. V. Andropov paid much attention to the realization of the guidelines elaborated by the 26th Congress of the CPSU and subsequent Plenary Meetings of the CPSU Central Committee, aimed at extensive intensification of production, higher rates of scientific and technological progress, perfecting the national economy; enhancing the sense of responsibility of personnel; better standards of organization and discipline; and at a steady rise in the material and spiritual levels of the life of the people.

Yu. V. Andropov made a tremendous contribution to the development of all-round cooperation between the countries of the socialist community and to the consolidation of the international communist and workers' movement. His contribution also extended to the support of the just cause of those people fighting for their freedom and independence. Under his leadership, the Communist Party and state were consistent and persevering in following the Leninist course in foreign policy, a course aimed at eliminating the threat of a thermonuclear war, at giving

a firm rebuff to the aggressive intrigues of imperialism and at consolidating peace and security for all people.

The Plenary Meeting stressed that during these mournful days the Communists and the entire Soviet people have been rallying closer round the Leninist Central Committee of the Party and the Politbureau of the CPSU Central Committee, and that they are fully resolved to fight on selflessly in order to implement the Party's Leninist domestic and foreign policies.

The participants in the Plenary Meeting of the Central Committee expressed their profound condolences to the family and relatives of the deceased.

The Plenary Meeting of the Central Committee considered the question of electing the General Secretary of the CPSU Central Committee.

At the request of the Politbureau of the Central Committee, a report concerning this question was made by N. A. Tikhonov, Member of the Politbureau of the CPSU Central Committee, Chairman of the Council of Ministers of the USSR. He put forward the proposal to elect K. U. Chernenko as General Secretary of the CPSU Central Committee.

The Plenary Meeting unanimously elected Comrade Konstantin Ustinovich Chernenko General Secretary of the Central Committee of the Communist Party of the Soviet Union.

The Plenary Meeting was then addressed by the General Secretary Konstantin Chernenko who expressed his heartfelt gratitude for the great trust invested in him by the Party's Central Committee.

Comrade K. U. Chernenko assured the Central Committee of the CPSU and the Communist Party that he will apply all his strength, knowledge and experience in order to fulfill successfully the tasks involved in communist construction in our country and to provide proper continuity in the fulfilment of the tasks set by the 26th Congress of the CPSU, aimed at further strengthening the economic and defence potential of the USSR, at ensuring the rise in the living standards of the Soviet people, at consolidating peace; and in implementing Leninist domestic and foreign policies pursued by the Communist Party and the Soviet state.

This concluded the agenda of the Plenary Meeting of the Central Committee.

Konstantin CHERNENKO

Konstantin Ustinovich Chernenko, Russian, was born on September 24, 1911, in the village of Bolshaya Tes in the Novosyolovskiy District of the Krasnoyarsk Territory.

He joined the Communist Party in 1931. He has a higher education — a graduate of a teachers' training institute and the Higher Party Organizers' School at the Central Committee of the All-Union Communist Party of the Bolsheviks.

K. U. Chernenko began working as a farmhand hired by kulaks (rich peasants) when he was still very young. All his subsequent career was linked with work, first in the Komsomol (Young Communist League), and then in Party organs. In 1929-1930, K. U. Chernenko was in charge of the propaganda section at the Novosyolovskiy District Committee of the Komsomol in the Krasnoyarsk Territory. In 1930, he volunteered to serve in the Red Army. Until 1933, he served in border guard units, where he was Secretary of the Party organization at a border post.

After his army service ended, K. U. Chernenko worked in the Krasnoyarsk Territory — as head of the propaganda section at the Novosyolovskiy and Uyarskiy Party District Committees, Director of the Krasnoyarsk Territory House of Party Education, Deputy Chief of the Propaganda Department, and as Secretary of the Krasnoyarsk Territory Party Committee.

In 1943, K. U. Chernenko was enrolled as a student at the Higher Party Organizers' School at the Central Committee of the All-Union Communist Party of the Bolsheviks. Upon graduation in 1945, he became Secretary of the Penza Regional Party Committee. In 1948, he was sent to the Moldavian SSR where he was appointed Chief of the Propaganda Department at the Central Committee of the Communist Party of Moldavia. In this post, he applied his energy and knowledge to economic and cultural construction in the Republic and to the communist education of the working people.

In 1956, K. U. Chernenko was promoted to work for the CPSU Central Committee where he was put in charge of a section in the Propaganda Department. At the same time he became a member of the editorial board of the Agitator magazine. In 1960, he became head of the Secretariat of the Presidium of the USSR Supreme Soviet. In 1965, K. U. Chernenko was appointed head of the General Department at the CPSU Central Committee. Between 1966 and 1971 he was Alternate Member of the CPSU Central Committee. The 24th Party Congress in March 1971 elected him Member of the CPSU Central Committee, and in March 1976, he was elected Secretary of the CPSU Central Committee by the Central Committee's Plenary Meeting following the 25th CPSU Congress.

In 1977, he became Alternate Member of the Politbureau, and in 1978 — Member of the Politbureau of the CPSU Central Committee. He has also been elected deputy to the USSR Supreme Soviet of the seventh to the tenth convocations. He is also deputy to the RSFSR Supreme Soviet of the tenth convocation. As member of the Soviet delegation, K. U. Chernenko attended the International Conference on Security and Cooperation in Europe held in Helsinki in 1975. He also took part in the disarmament talks in Vienna in 1979.

Konstantin Ustinovich Chernenko is a prominent leader of the Communist Party and the Soviet state. In all the posts he was appointed to by the Party, he has displayed immense organizational abilities, steady adherence to the Party's principles, and loyalty to the great cause of Lenin and to the ideals of communism. K. U. Chernenko is the author of several scientific papers on the topical problems of raising the Party's leading role in the life of Soviet society, on perfecting the style and methods of Party and state work, and on development of socialist democracy.

Addressing the June 1983 Plenary Meeting of the CPSU Central Committee, K. U. Chernenko outlined the main trends in improving the ideological activities of the CPSU under present-day conditions.

For his services to the Soviet Union Konstantin Ustinovich Chernenko was awarded the title of Hero of Socialist Labour, which has been conferred upon him twice, and he has also been awarded three Orders of Lenin, three Orders of the Red Banner of Labour, and many Soviet medals. He is also winner of the Lenin Prize.

K. U. Chernenko has been honoured with many high awards from socialist countries.

SERVICES TO THE RURAL POPULATION

A trade centre, a general store, a dining room, this kind of establishments exist now in every collective or state farm. Some of them have 4,5 or 6 stores which belong to consumers' cooperatives. Trade establishments in rural areas play an important role in improving well-being of people, in supplying the rural population with necessary goods. All activities of consumers' cooperatives are aimed at fuller satisfaction of people's needs. They contribute to fulfilling one of the most important social tasks which is narrowing the difference in living standards of rural and urban populations.

Consumers' cooperatives of Byelorussia unite 2.8 mln members and provide services to over half of the population of the Republic. Their facilities include 14

thousands stores, an extensive network of wholesale stores, warehouses and refrigeration stores.

Retail turnover, purchases of agricultural produce and production of consumer goods increase from year to year. Today the selection of goods in most of the country-side stores is practically the same as in the city. Good results achieved in trade during the first two years of the 11th five-year plan period can be explained to a large extent by the increase in material resources and the reconstruction of facilities. In 1981 and 1982 investments in their development were equal to 56.97 mln roubles. During the same period 10 trade centres, 7 department stores, 153 specialized food and manufactured goods' stores were constructed.

For the two years of the five-year plan period the floor-space of stores was increased by 41,6 thousand square metres. It exceeds by 10.9 thousand metres the planned figure. Great assistance to consumers' cooperatives in the expansion of the retail trade network is rendered by the state. During the period from 1981 88 pavilions of total floor-space 20.8 thousand sq. m were constructed owing to short-term credits provided by the State Bank. Now they accommodate shops selling articles for cultural and every-day life needs, furniture and food.

In modern trade centres and department stores cooperatives offer a wide range of food products and manufactured goods. Small settlements have stores selling articles for every-day

needs. Services to the population in remote villages are provided by mobile shops functioning within the cooperative trade network. Progressive forms of trade, first of all self-service shops are being actively developed. Self-service has been introduced in 96 p. c. of all stores. Other progressive forms like home delivery, selling goods on credit, cutting out material in stores are also being introduced.

Cooperators of the Republic develop and strengthen relations with their colleagues in foreign countries. Their delegations visited Canada, Finland, the German Democratic Republic where they studied methods used by the cooperatives of these countries. The guests of the Republic were cooperators from Finland, India, the Federal Re-

public of Germany, Malaysia, Jamaica and several other countries. Byelorussian cooperators shared their experience in the development of all branches of their cooperative system.

The volume of exports continually increases. In 1982 main export items were dried mushrooms, waste paper, medicinal herbs, potato starch, birch-tree juice, dried onions. The total value of imported consumer goods went up to 82 mln roubles a year.

Cooperators of the Republic in their practical activities will bend their efforts towards realizing decisions of the Party and the Government on further improvement of efficiency and quality of work thus improving the standards of services rendered to the population.

Михаил Александрович ШОЛОХОВ

Советская литература понесла тяжелую утрату. 21 февраля 1984 года на 79-м году жизни после тяжелой и продолжительной болезни в станице Вешенской Ростовской области скончался великий писатель нашего времени, дважды Герой Социалистического Труда, член ЦК КПСС, депутат Верховного Совета СССР, лауреат Ленинской и Государственной премий СССР, лауреат Нобелевской премии, действительный член Академии наук СССР, секретарь правления Союза писателей СССР Михаил Шолохов.

В некрологе, подписанном руководителями Коммунистической партии и Советского государства, говорится, что вся жизнь и творчество Михаила Шолохова — летописца советской эпохи — были отданы беззаветному служению советскому народу, делу коммунизма. Произведения Михаила Шолохова, покорающиеся силой художественной правды, повествующие о революционном обновлении мира, оказали огромное влияние на судьбы всей прогрессивной культуры человечества.

Михаил Шолохов родился 24 мая 1905 года на хуторе Кружилине станицы Вешенской Ростовской области. С юных лет Михаил Шолохов принимал непосредственное участие в борьбе за становление Советской власти на Дону.

В 1926 году двадцатилетний Михаил Шолохов выпускает в Москве первые свои книги: сборники «Донские рассказы» и «Лазоревая степь», которые сразу привлекли к себе широкое внимание читателей. Молодым орленком, широко раскрывающим крылья своего таланта, назвал М. Шолохова один из старейших советских писателей А. Серафимович.

В 1928 году Михаил Шолохов публикует первые книги своего знаменитого романа «Тихий Дон». С тех пор четырехтомная эпопея «Тихого Дона», ярко отображающая историческое революционное преобразование нашей Родины, пользуется неизменным читательским интересом и любовью. Этот роман навсегда вошел в золотой фонд мировой литературы.

В 1932 году вышел в свет роман «Поднятая целина». Созданная по горячим следам событий, «Поднятая целина» глубоко и правдиво рассказала о социалистическом переустройстве деревни. В художественных образах Давыдова, Нагульнова, Разметнова воплощены лучшие черты коммунистов — борцов за народное счастье.

В годы Великой Отечественной войны пламенное слово М. Шолохова вдохновляло советский народ на битву с ненавистным врагом, укрепляло веру в нашу победу. Роман «Они сражались за Родину», рассказ «Судьба человека», другие его произведения с покоряющей художественной силой воспедали подвиг советского солдата, воина-патриота, впечатляюще

показали духовную силу и стойкость советского человека. Верный сын Коммунистической партии, страстный борец за революционное обновление жизни, Михаил Шолохов достойно развивал и обогащал великий опыт искусства социалистического реализма. В своих произведениях он поднял огромные пласты народной жизни, создал яркие типические образы, проникнутые неуязвимой поэзией и правдой.

Шолоховское слово, его самобытность и глубина продолжают служить примером художественной выскательности М. Шолохов был мудрым, требовательным наставником нашей литературной молодежи.

Книги М. Шолохова являются нашим могучим идейным оружием, они несут всепобеждающую правду о реальном социализме народам мира. Коммунистическая партия и Советское правительство высоко оценили выдающиеся заслуги М. Шолохова в развитии многонациональной советской литературы. Ему дважды присвоено звание Героя Социалистического Труда, он награжден шестью орденами Ленина, орденом Октябрьской Революции, орденом Отечественной войны I степени, многими другими советскими и зарубежными наградами.

М. Шолохов — бессменный народный депутат Верховного Совета СССР, начиная с первого созыва. Имя Михаила Шолохова, верного сына Коммунистической партии и советского народа, гениального художника слова, пламенного патриота — интернационалиста, навсегда сохранится в сердцах советских людей, — говорится в некрологе.

Имя Михаила Шолохова, верного сына Коммунистической партии и советского народа, гениального художника слова, пламенного патриота — интернационалиста, навсегда сохранится в сердцах советских людей, — говорится в некрологе.

Имя Михаила Шолохова, верного сына Коммунистической партии и советского народа, гениального художника слова, пламенного патриота — интернационалиста, навсегда сохранится в сердцах советских людей, — говорится в некрологе.

Имя Михаила Шолохова, верного сына Коммунистической партии и советского народа, гениального художника слова, пламенного патриота — интернационалиста, навсегда сохранится в сердцах советских людей, — говорится в некрологе.

3 АПОШНІХ ВЕРНІСАЖАЎ

У Дзяжаўным мастацкім музеі БССР адбылася выстаўка аднаго з заснавальнікаў нацыянальнай школы выяўленчага мастацтва, педагога і грамадскага дзеяча, які ўнёс вялікі ўклад у развіццё беларускай савецкай культуры, мастака Івана Ахрэмавіча, прысвечаная 80-годдзю з дня яго нараджэння. У экспазіцыю ўвайшлі шматлікія пейзажы і наюрморты, партрэты выдатных дзеячаў культуры, эцюды, напісаныя майстрам у час творчых камандзіровак па Беларусі, Прыбалтыцы, Францыі, Манголіі.

Імя Івана Ахрэмавіча звязана з першымі крокамі прафесійнага жывапісу Савецкай Беларусі. У 1931 годзе Іван Восіпавіч быў запрошаны працаваць выкладчыкам у Віцебскі мастацкі тэхнікум, у той час вядучы мастацкі цэнтр рэспублікі. На працягу дзесяцігоддзя ён узначальваў Віцебскі мастацкі тэхнікум, многа зрабіў для перабудовы сістэмы выкладання, умацавання прынцыпаў рэалістычнага мастацтва. Надзвычай плённымі былі 30-я гады для мастака Івана Ахрэмавіча. У гэты перыяд ён імкнецца асэнсаваць і ўвасобіць у творах нядаўня падзеі Кастрычніцкай рэвалюцыі, усталявання Савецкай улады на Беларусі. Так з'яўляюцца карціны «Уступленне Чырвонай Арміі ў Мінск», «Арганізацыя Савецкай улады ў Гомелі», «Торф для Асіноўда», манументальныя роспісы «Індустрыялізацыя» ў Доме ўрада, «Свята беларускага народа» на ВДНГ у Маскве.

У асноўнай экспазіцыі Дзяжаўнага мастацкага музея БССР прадстаўлены два партрэты, выкананыя І. Ахрэмавічам, — балерыны, народнай артысткі БССР З. Васільевай і паэта П. Глебкі. Абодва напісаны ў час Вялікай Айчыннай вайны. У іх мастак усплывае веліч і няскоранасць духу савецкага

чалавека, яго годнасць і гераізм у гады цяжкіх выпрабаванняў. За доўгія гады сваёй творчай дзейнасці І. Ахрэмавіч напісаў дзесяткі партрэтаў сваіх сучаснікаў — выдатных дзеячаў беларускай культуры: народнага артыста СССР У. Уладзімірскага, мастака Я. Раманоўскага, народнага артыста БССР Е. Міровіча, народнай артысткі СССР Л. Александроўскай, народнай артысткі СССР Л. Ржэцкай, пісьменнікаў К. Чорнага, П. Пестрака. З гэтай партрэтнай серыі мастака, бадай, болей за іншыя вылучаецца адна работа — партрэт народнага артыста БССР кампазітара М. Аладава. Аўтар паказаў свайго героя не ў традыцыйным для музыканта асяроддзі — за раялем ці ў аркестры. Кампазітар — на берэзе возера, за ім ляжыць ўзгоркі роднай зямлі. У руках аловак і нотная папера. Гэтым мастак хацеў падкрэсліць, што творчасць кампазітара жывіць народная глеба, натхняе на стварэнне мелодый прыгажосць роднай прыроды.

Напэўна, гаворачы пра І. Ахрэмавіча, нельга не прыгадаць галоўнага яго твора, у якім мастак апеў подзвіг савецкага чалавека ў Вялікай Айчыннай вайне — карціну «Абаронцы Брэста». На юбілейнай выстаўцы, дарэчы, прадстаўлена некалькі эцюдаў да гэтай карціны, што дае пэўнае ўяўленне пра нялёгкі шлях яе стварэння. Алымізмам, верай у неадольнасць жыцця на зямлі прасякнута адна з апошніх работ І. Ахрэмавіча «З акна майстэрні». Мажорным акордам гучыць яна ў кантэксце ўсёй творчасці мастака, які да апошніх дзён свайго жыцця заставаўся грамадзянінам, творцам, настаўнікам.

НА ЗДЫМКУ: І. АХРЭМЧЫК. «З акна майстэрні».

ЗДАБЫТКІ ІВЯНЕЦКАГА МАЙСТРА

ГЛІНЯНЫ ЗВЯРЫНЕЦ

Сёння івянецкую кераміку пазнаюць па форме, арыгінальнаму дэкору, падкрэсленаму гладкімі і хвалістымі паяскамі фляндройкі чорнага, белага, зялёнага колераў.

Звычайна на выстаўках побач з івянецкімі збанамі, глянкі, міскамі можна бачыць арыгінальныя, дасціпна вылепленыя ні то скульптуры, ні то пасудзіны: грывастыя лвы, дабрадушныя мядзведзі, магутныя наструненыя зубры... У грыве лва — заткнутая коркам адтуліна, куды, аказваецца, можна чаго-небудзь наліць, а выліваць праз смешна разз'ялены рот. Ганарыста закінуты на спіну хвост з'яўляецца адначасова ручкай, як у звычайнага глянкі. Гэты арыгінальны гліняны «звярынец» — творчасць аднаго з лепшых івянецкіх ганчароў Міхаіла Звярко.

Такі напрамак дзейнасці ганчара з'яўляецца натуральным прадаўжэннем колішніх мясцовых традыцый. Здаўна ў Івянцы, акрамя гаспадарчага посуду, выраблялі разнастайныя фігурныя пасудзіны ў выглядзе бараноў, мядзведзяў, ільвоў, попелыніцы з тымі ж фігуркамі, а таксама арыгінальныя букетнікі, якія імітавалі ствол дрэва з абсечанымі галінамі. Нярэдка ля ствала ставілі фігурку мядзведзя на задніх лапах, а на галінкі саджалі пту-

шак. Ляпілі тут і разнастайныя цацкі-свістулькі ў выглядзе конікаў, баранчыкаў, качак.

Стварэнне івянецкай фабрыкі надало другое жыццё старажытнаму промыслу: тут сталі вырабляць мастацкую кераміку, узяўшы за аснову традыцыйнае мясцовае ганчарства. А вось майстэрства вырабу арыгінальных фігурных пасудзін магло быць забыта назаўсёды, калі б не Міхаіл Звярко. Яго стараннямі гліняныя лвы і мядзведзі набылі новае жыццё.

Па першым часе вырабы майстра мала чым адрозніваліся ад колішніх. Яго мядзведзі дабрадушныя, мажнныя, статычныя, нярэдка ў іх маленькія галоўкі і буйныя, нібыта разадзьмутыя, тулавы. Асноўны аб'ём выточаўся на крузе, затым дабаўляліся патрэбныя дэталі і ўвесь выраб пакрываўся шлікерам — праціснутай праз рэдкую тканіну глінай. Затым пасудзіна глазуравалася карычневай палівай.

Але здольны да імправізацыі майстар не мог задаволіцца колішнімі здабыткамі. Ён шукае новыя формы, матывы, новыя віды дэкору, адначасова далёка не адступаючы ад традыцый. Несумненнае дасягненне Міхаіла Мартынавіча — пасудзіны і скульптуры ў выглядзе зубра, які стаў своеасаблівым сімвалам рэспублікі. Не можна не здзіўляць майстэрств-

ва ганчара, які статычныя, вытанчаныя на крузе формы ператварае ў дынамічную, поўную напружання фігуру жывёлы. Больш разнастайным стаў дэкор. Выціснутыя па баках разеткі, паясок фляндройкі, пырскі рознакаляровай палівы надаюць вырабам дэкаратыўнасць, пазбаўляючы іх натуралізму.

Новы этап у творчасці майстра наступае з 1973 года, калі ў Івянцы адбыўся семінар ганчароў, што з'ехалі сюды з суседніх рэспублік. Быў тут і майстар са слаўтай украінскай Апошні Васіль Амяльяненка, з якім Міхаіл Мартынавіч хутка знайшоў агульную мову.

НА ЗДЫМКУ: Міхаіл ЗВЯРКО за працай.

[Заканчэнне на 8-й стар.]

3 ФРАНТАВЫХ ДАРОГ

Выдавецтва «Молодая гвардия» працягвае выпуск серыі «Пісьменнік — моладзь — жыццё» (некалькі гадоў назад у ёй выйшла кніга беларускага паэта П. Броўкі «Пішу пра сэрца чалавечыя...»), у якой вядомыя савецкія паэты і прызанкі выступаюць як публіцысты, крытыкі, адрасуючы сваё слова маладым чытачам. На гэты раз у бібліятэцы прадстаўлены А. Твардоўскі.

«Запас агню, залог цеплыні...» — кніга, якую склалі публіцыстычныя творы вядомага савецкага паэта пра жыццё і творчасць, адказнасць літаратара перад сваім народам. Асобны раздзел — нарысы і артыкулы, напісаныя ў гады Вялікай Айчыннай вайны, калі А. Твардоўскі быў ваяцкім журналістам. Гэтая падборка так і называецца — «У гады вайны». Яна цікавая тым, што значная частка матэрыялаў звязана з беларускай зямлёй.

«У Віцебску», «Першы дзень у Мінску», «Сэрца народа», «Пра герояў», «Лявоніха» — гэтыя і іншыя нарысы раскажваюць пра спакутаную беларускую зямлю, вызваленую ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, пра герояў змагання з фашызмам, з кім даваўся сутракацца А. Твардоўскаму на франтавых дарогах.

БЕЛАРУСКАЯ ЛІТАРАТУРА Ў ЮГАСЛАВІІ

ПЕРАКЛАДЫ—ГЭТА МОСТ ДРУЖБЫ

Культурныя сувязі паміж беларусамі і паўднёвымі славянамі маюць даўнія традыцыі і багаты плён у розных галінах. Што датычыцца літаратурных кантактаў, то яны найбольш актыўна развіваюцца ў XX стагоддзі. Перш за ўсё гэта звязана з тымі спрыяльнымі ўмовамі, якія прынёс Вялікі Кастрычнік: менавіта ў савецкі час беларускі народ атрымаў шырокае магчымасці развіваць сваю літаратуру і праз яе «весці гаворку з цэлым светам», а з другога боку, адпаведна, гэтыя магчымасці і рэальныя дасягненні беларускага мастацкага слова прыцягваюць увагу многіх народаў свету, у тым ліку і югаславаў.

Ужо ў 20-я гады ў югаслаўскім друку з'яўляецца шэраг матэрыялаў пра савецкую Беларусь і яе культуру, у якіх гістарычны шлях нашага народа да незалежнасці, утварэння сваёй дзяржавы і ўздыму культурнага жыцця недвухсэнсавы вызначаецца як прыклад іншым народам. Артыкулы такіх аўтараў, як Андрэй Будал, Аляксандр Вазнясенскі, Ян Шэдзівы, стваралі даволі шырокае панараму тагачаснай беларускай літаратуры. Акрамя таго, у 20—30-я гады на славенскай і сербскахарвацкай мовах пачынаюць з'яўляцца творы беларускіх пісьмennisкаў. Асабліва увагі заслугоўваюць факты выдання твораў нашых славетных песняроў Беларусі — Янкі Купалы і Якуба Коласа.

У 1928 годзе на сербскахарвацкую мову перакладзена і выхадзіць асобнай кнігай у Заграбе (выдавецтва «Забавна бібліотэка», перакладчык Срэчка Кірын) апавесць Якуба Коласа «У Палескай глушы». Цікава таксама, што да заграбскага выдання 1928 года была дадзена прадмова савецкага літаратуразнаўцы, прафесара Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта А. Вазнясенскага. Да таго ж, як адзначаецца, спецыяльна для гэтага выдання. У 20—30-я гады пра рускую і савецкую літаратуру пісалі звычайна эмігранты, сярод якіх многія вялі антысавецкую прапаганду, імкнуліся дыскредытаваць савецкую літаратуру, а таму і карысталіся падтрымкай улады тагачаснай Югаславіі — Каралеўства сербаў, харватаў і славенцаў. Нягледзячы на гэта, выдавецтва «Забавна бібліотэка» стараецца аб'ектыўна адлюстраваць працэс культурнага будаўніцтва ў СССР, магчымасці развіцця нацыянальных літаратур і як прыклад — выдае апавесць «У Палескай глушы» Якуба Коласа. І менавіта таму забеспечвае выданне артыкулам-прадмовай савецкага аўтара.

Паўстагоддзя назад творы Коласа былі перакладзены таксама і на славенскую мову. Так, у 1933 годзе выйшла кніга Якуба Коласа «Малады дубок і іншыя апавяданні», месца выдання — Трст (цяпер Італьянскі Трыест), перакладчык — Андрэй Будал. У гэтым выданні акрамя аднайменнага апавядання змешчаны «Нёманаў дар», «Тоўстае палена» і «Недаступны», а таксама вялікі артыкул — нарыс жыцця і творчасці аўтара.

Перш за ўсё трэба звярнуць увагу на тое, што творы беларускага савецкага пісьмennisка выдаюцца славенцамі, якія складалі нацыянальную меншасць Італіі, прычым у перыяд фашызму і жорсткага ўшчамлення нацыянальных правоў славенскага народа. У гэтых умовах творы Якуба Коласа, якія адлюстроўвалі жыццё прыгнечанага народа ў дарэ-

валюцыйнай Беларусі, падкрэслівалі няскоранасць духу славенцаў. Несумненна, выданне гэтай кнігі сведчыць аб цікавасці да лёсу беларускай нацыі пры сацыялізме. Звернемся, напрыклад, да некаторых характарыстык з артыкула-насліджы: «Беларуская літаратура належыць да меншых адгалінаванняў славянскай літаратуры, але асабліва ў найноўшы час яна мае столькі выдатных паэтаў і празаікаў, што яе значэнне не абмяжоўваецца ўжо асяродкам ужывання беларускай мовы, але заслугоўвае, каб на яе арыентаваліся іншыя славянскія і неславянскія народы». Сімпацыі да мастацкага слова новай Беларусі відавочныя, недвухсэнсавы вызначана і роля беларускай савецкай літаратуры ў адносінах да «іншых славянскіх і неславянскіх народаў», якія яшчэ не вызваліліся ад палітычнага і нацыянальнага прыгнёту.

Знаёмства з творчасцю Коласа адбылося дзякуючы Андрэю Будалу. Гэта ён, выступаючы пад псеўданімам Іва Дрэн, пераклаў апавяданні і падрываў артыкул-насліджы да іх.

Андрэй Будал (1889—1972) — вядомы славенскі пісьмennisк, публіцыст, крытык і перакладчык, адзін з тых прадстаўнікоў славенскай інтэлігенцыі, што ўсё сваё жыццё і ўсе сілы аддавалі справе захавання роднай мовы і культуры ў Славенскім Прымор'і. Як арыгінальны яго творы (раманы, апавесці, апавяданні, артыкулы, нарысы), так і пераклады (а перакладаў ён з многіх моў, у тым ліку славянскіх) служылі вялікай справе актывізацыі нацыянальных сіл маленькага народа ва ўмовах нацыянальнага прыгнёту і панавання фашызму. Умовы гэтыя вымушчалі скрываць сапраўднае імя, таму доўгі час яго мала ведалі. Большасць уласных твораў і перакладаў падпісваліся псеўданімамі — Андрэй Лабуд, Пастушкін, Слаўка Славец, Іва Дрэн.

Андрэй Будал у друку Італіі і Славеніі быў актыўным прапагандыстам культуры многіх славянскіх народаў, а таксама ідэй славянскай агульнасці, знітанасці іх лёсаў і перспектывы.

Цікава, што ў той самы час у навукова-папулярным зборніку «Луч» (1933, «Горішка матіца», Трст) друкуецца яго вялікі артыкул «Пра беларусаў і беларускую літаратуру», дзе на багатым фактычным матэрыяле будзе расказ пра наш народ. Гэты нарыс, адпаведна, носіць інфарматыўны характар, акрамя таго, падкрэслена аб'ектыўнасці (ёсць падставы лічыць, што таксама не без уздзеяння палітычных умоў і цензуры), і тым не меней ва ўсім адчуваецца шчырае сімпатыя аўтара да беларусаў.

Між іншым, у гэтым артыкуле для характарыстыкі радзімы беларусаў, іх нацыянальнага характару і светапогляду Андрэй Будал скарыстоўвае вялікі ўрываек з апавесці Коласа «У Палескай глушы»...

Нельга абйсці ўвагай таксама ролю другога югаслава, Яна Шэдзівага (1899—1969) — славенскага гісторыка, публіцыста, які адным з першых у Югаславіі звярнуўся да тэмы Беларусі і пытанняў беларускай культуры. Яму належыць артыкул «Беларусы» («Младіка», 1927), «Агляд сучаснай беларускай літаратуры» («Дом ін свет», 1928) — сумесна з Ф. Грышкевічам, «Янка Купала» («Люблянскі зван», 1932).

Асаблівае значэнне мае артыкул «Янка Купала. Аб

юбілеі найбольшага беларускага паэта», змешчаны ў нумары за лістапад-снежань 1932 года прагрэсіўнага славенскага часопіса «Люблянскі зван». У ім Ян Шэдзівы разглядае гістарычны шлях беларускага народа, адраджэнне яго ў савецкі час, «ад 1917 года». Вось як вызначаецца роля Купалы ў гэтым працэсе: «Сярод людзей, якія з найбольшым поспехам абуджалі свядомасць нацыянальнай самабытнасці, а беларускай мове заваявалі аўтарытэт літаратурнай, першае месца, безумоўна, займае Янка Купала. Высокімі якасцямі сваёй паэзіі ён заваяваў таксама ўступленне ў сусветную літаратуру і звярнуў увагу ўсяго свету на свой народ».

У гэтым артыкуле разам з падрабязнай біяграфіяй беларускага песняра даецца грунтоўны аналіз яго творчага шляху, ацэнка ідэйна-мастацкіх якасцей многіх твораў. Далейшае развіццё атрымалі характарыстыкі, дадзеныя ў «Аглядзе найноўшай беларускай літаратуры», але на гэты раз Ян Шэдзівы вылучае новы аспект асэнсавання творчасці выдатнага беларускага паэта — «Купала і сусветная літаратура». Гэта адлюстравалася і ў працытаванай агульнай ацэнцы-тэзісе, гэта падкрэслена і пры аналізе канкрэтных твораў. Так, верш «Мужык» названы «сапраўдным перлам сусветнай паэзіі», падкрэсліваецца, што да «ўсяго свету» звяртаецца паэт у сваёй «Спадчыне» і, нарэшце, сцвярджаецца: «Глыбокія думкі, прыгожая мова і цудоўныя тропы яшчэ больш уздымаюць мастацкую вартасць твораў Янкі Купалы і забяспечваюць яму месца сярод найбольш значных прадстаўнікоў сусветнай паэзіі. Пераклад яго твораў на нашу мову азначае быццам для славенскай культуры набываецца свежых сокаў маладога славянскага народнага арганізма».

Верш Янкі Купалы «А хто там ідзе?» перакладзены на славенскую мову яшчэ ў 1938 годзе Андрэем Будалам (змешчаны ў спамяненым вышэй нарысе «Пра беларусаў і беларускую літаратуру»). Паэзія асобных твораў Купалы перакладалі неаднойчы на славенскую мову вершы «А хто там ідзе?» і «Генацвале» — Розка Штэфанавы, на сербскахарвацкую «А хто там ідзе?» — Дэсанка Максімавіч...

Надзвычай паказальны факт адносін югаславаў да паэзіі Янкі Купалы — тое, што яго творы змешчаны ў зборніку «Славянскія рыфмы» разам з вершамі Максіма Рыльскага, Юліяна Тувіма, Вітэслава Незвала, Ладзіслава Навамескага, Кіта Лоранца, Елізаветы Баграны, Алойза Градніка, Блажа Канескага.

Гэтую своеасаблівую анталогію сацыялістычнай славянскай паэзіі падрываў выдатны сербскі паэт і перакладчык Стэван Рацкавіч і выдаў у Бялградзе ў 1976 годзе.

Узаемапазнанне беларусаў і югаславаў стала яшчэ болей актыўным пасля другой сусветнай вайны. Нашы народы зблізілі агульныя ваенныя лёсы і агульныя мэты ў сацыялістычным будаўніцтве.

Актыўнымі сталі асабістыя кантакты літаратараў. Сацыялістычную Югаславію наведвалі такія беларускія пісьмennisкі, як Пімен Панчанка, Янка Брыль, Андрэй Макаёнак, Максім Танк, Аляксей Адамовіч, Ніл Гілевіч, Вячаслаў Рагойша, Генадзь Бураўкін, Анатоль Грачанікаў, Еўдакія Лось, Анатоль Кудравец. А ў Беларусь прыязджалі Момчыла Джэркавіч, Цырыл Касмач, Розка Штэ-

фанава, Младан Оляча, Янез Зор, Аляксандар Флакер, Аляксандр Сказа, Беларускія літаратары і літаратуразнаўцы неаднойчы прымалі ўдзел у розных творчых сустрэчах, семінарах і канферэнцыях, якія праводзіліся ў СФРЮ.

Значныя набыткі мае справа ўзаемнага перакладу. Творы беларускіх аўтараў атрымалі шырокае прызнанне ў югаслаўскіх чытачоў. На сербскахарвацкай, славенскай і македонскай мовах выдаваліся творы Максіма Багдановіча, Янкі Купалы, Якуба Коласа, Янкі Брыля, Васіля Быкава, Рыгора Барадулліна, Пятруся Броўкі, Аркадзя Куляшова, Пімена Панчанкі, Максіма Танка, Ніла Гілевіча, Івана Шамякіна, Еўдакіі Лось, Эдзі Агняцвет, Васіля Віткі, Леаніда Прокшы, Алясея Якімовіча... Пералк гэты можна працягваць.

У 1965 годзе бялградскае выдавецтва «Народна кніга» ў перакладзе Даницы Якішыц выпусціла раманы Івана Шамякіна «Сэрца на далоні». Твор беларускага аўтара з цікавасцю сустрэлі чытачы, высокая ацаніла крытыка. Вось што пісаў у рэцэнзіі Лаў Захарав: «Героі выдатнай прозы нясуць у сабе... лёсы, якія працягваюцца і па-за вокладкамі самога твора...» А другі крытык, Уладзімір Петкавіч, адзначаў: «Гэты беларускі пісьмennisк... вылучаецца гуманістычным па сутнасці сваёй аптымізмам — аптымізмам, які засноўваецца на веры ў чалавека і яго «сэрца».

Яшчэ больш значнай падзеяй у беларуска-югаслаўскіх сувязях стала выданне кнігі вершаў Аркадзя Куляшова «Беларускія бярозы», якую падрывавала ў 1974 годзе выдавецтва «Петар Коцьч» (Бялград), перакладчыкі — Радасаў Пайкавіч і Момчыла Джэркавіч. Творы вядомага беларускага паэта перанесены на сербскахарвацкую мову ўважліва, загалі натуральна і моцна, сталі своеасаблівым сродкам яднання братніх народаў. Емістае, цікавае азначэнне сутнасці паэтычнага ўзаемаперакладу даў у прадмове да кнігі Куляшова яе ўкладальнік і перакладчык Момчыла Джэркавіч: «Паэзія — гэта мост, але не з жалеза, бетону, траверсаў, рэк і вінтоў. Гэта мост з жывых, маленькіх слоў і вялікіх чалавечых надзей, пачуццяў, сумненняў і ісцін. Адзін з такіх мастоў, якія не разбураюцца часам, і паэзія Аркадзя Куляшова».

Варта адзначыць, што гэтых мастоў паміж аматарамі мастацкага слова Беларусі і Югаславіі нямала. Акрамя названых, можна прыгадаць выданне на славенскай мове апавесцяў Васіля Быкава асобнымі кніжкамі ў Любляне і Марыбары (1974 год), вялікай нізка вершаў у часопісе «Річка рэвія» (1965) і ў часопісе «Содобност» (1980), а таксама творы беларускіх аўтараў у зборніках, анталогіях і шэрагу перыядычных выданняў. Час ад часу ў югаслаўскім друку змяшчаюцца артыкулы на пытанні беларускай літаратуры, рэцэнзіі і нататкі, якія даюць магчымасць шырокаму колу чытачоў асэнсоўваць многія з'явы нашай гісторыі і сучаснасці.

Вялікая заслуга ў гэтым належыць шчырым сябрам беларускага мастацкага слова — даследчыкам і перакладчыкам, сярод якіх многа вядомых майстроў.

Нельга не заўважыць, падагульняючы сказанае, што формы ўзаема сувязей літаратуры Беларусі і Югаславіі робяцца больш разнастайнымі, расце іх актыўнасць і плён.

Іван ЧАРОТА.

новыя вершы

Кастусь КІРЭНКА

Пяшчота жаночага сэрца
Прышла да суролага воіна.
І, каб умацаваць яго літасць,
Узвілася галубкай над ім.

Пяшчота жаночага сэрца
Прышла да суролага воіна.
І, каб падтрымаць яго

мужнасць,
Удыхнула яму мару ў душу.

Пяшчота жаночага сэрца
Прышла да суролага воіна.
І, каб ён стаў пераможцам,
Напаіла яго соллю слязы...

Сонца і Песня
спаткаліся ў небе пад вечар.
— Няўжо ты не чула! —

спыталася Сонца.—
Няўжо не чула!

Забілі яшчэ аднаго чалавека.
А ты весялішся — як быццам
З жалеза глухога або з камянёў
тваё сэрца...

Песня сумелася.
Але адказала без боязі

Сонцу:
— Ты, Сонца, высока —

Усё ты павінна і бачыць,
і ведаць.

Чаму ж ты не знаеш, што сёння
на свет чалавек нарадзіўся!

Чаму ты не знаеш, што зараз
лячу я адтуль

і ўсім спаўню народжання
радасць!..

Сонца хацела разгневацца.
Але ўспомніла, што яно —

Сонца
і павінна быць справядлівым

і шчодрым

да ўсіх і ўсяго на свеце.

І абгрэла Песню народжання,
і правяло яе ўдала

прамянямі.

І Песня стала яшчэ больш
радаснай

і яшчэ больш звонкай.

А ўнізе каля забітага
узнімалася песня другая,
Жалобная і халодная.

І было ад яе горка ўсім.
Нават і Сонца пачувала сябе
няўтульна.

Як ні старалася,
а не магло яе абгрэць.

І людзі, хоць і шкадавалі брата
свайго,

а хто-ніхто і плакаў над ім,
і хоць усім было крыўдна,

ніхто не крываў душой —
Ды ўсе цягнуліся

да цёплай, радаснай Песні,
Да той, што апяляла
шчасце чалавечыя

нараджэння...

Я б мог чаборам стаць
на ўзгорках,

Паўз сцежак смолкамі мог
стаць,

А хоць і піжмай, самай
горкай,—

Абы цябе не пакаідаць.

Я б мог дажджынкай падаць
весняй,

У небе жоравам трубіць,
Ці хоць бы слоўцам зліцца

з песняй,—
Абы з табою ўсюды быць.

Я б мог навечна стаць
заранкай,

Каб твой будзіць світалыны
сон,—

Абы магла сказаць ты ўранку:
— То ён прыходзіў, зноў

буў ён...

Хацеў бы я да дзён астатніх
Палёгкі лёсу не чакаць,
А знацца з прагай

нерастратнай —
Шукаць, знаходзіць, зноў
шукаць.

Хацеў бы, каб жыццё дала
Не ў млявых мроях тупікі,—
А хай і з бурай, і з навалай,
Але дарогі-бальшакі.

Хацеў бы стрэць сваё сутонне
Не пад малітву «не грашы»,—
А як і ўчора, і сягоння —
З гарачай гордасцю душы.

ЗАПРАШАЕМ

НА МАЛАДЗЕЖНЫЯ КУРСЫ ПАВЫШЭННЯ ХАРАВОГА І ТАНЦАВАЛЬНАГА МАЙСТЭРСТВА

Паважаныя землякі!

Для тых з вас, хто кіруе гурткамі мастацкай самадзейнасці або ўдзельнічае ў іх, Міністэрства культуры Беларускай ССР і Беларускае таварыства «Радзіма» сёлета арганізуюць маладзёжныя курсы павышэння харавога і танцавальнага майстэрства. Курсы будуць праводзіцца ў Рэспубліканскім інстытуце павышэння кваліфікацыі работнікаў культуры Беларусі ў Мінску з 10 па 29 верасня 1984 года.

Лекцыі аб сучасных беларускіх песнях і танцах, аб уплыве народнай творчасці на станаўленне і развіццё нацыянальнага мастацтва, а таксама набыццё практычных навыкаў у кіраванні хорам ці танцавальным калектывам — усё гэта прадугледжана праграмай.

Акрамя таго, вы пабываеце на рэпетыцыях лепшых калектываў мастацкай самадзейнасці і на іх канцэртах, будзеце мець магчымасць наведаць тэатры беларускай сталіцы і музеі, агледзець славутыя мясціны нашага горада-героя і яго ваколіцы.

Для тых, хто жадае прыняць удзел у курсах, паведамляем:

Вы аплачваеце толькі праезд з краіны вашага пражывання да Мінска і зваротны шлях дадому.

Усе выдаткі, звязаныя з вашым знаходжаннем у Беларусі, бярэ на сябе Міністэрства культуры БССР.

Аб сваім намеры прыехаць на курсы паведаміце не пазней 1 чэрвеня.

Калі ласка, напішыце, на якім адрэзку (харэаграфіі ці харавым) вы хацелі б займацца.

ЗАПРАШАЕМ ВАС НА КУРСЫ!

ПРИГЛАШАЕМ

НА МОЛОДЕЖНЫЕ КУРСЫ ПОВЫШЕНИЯ ХОРОВОГО И ТАНЦЕВАЛЬНОГО МАСТЕРСТВА

Уважаемые земляки!

Для тех из вас, кто руководит кружками художественной самодеятельности или участвует в них, Министерство культуры Белорусской ССР и Белорусское общество «Радзіма» в этом году организуют молодежные курсы повышения хорового и танцевального мастерства. Курсы будут проводиться в Республиканском институте повышения квалификации работников культуры Белоруссии в Минске с 10 по 29 сентября 1984 года.

Лекции о современных белорусских песнях и танцах, о влиянии народного творчества на становление и развитие национального искусства, а также приобретение практических навыков в руководстве хором или танцевальным коллективом — все это предусмотрено программой.

Кроме того, вы побываете на репетициях лучших коллективов художественной самодеятельности и на их концертах, будете иметь возможность посетить театры белорусской столицы и музеи, осмотреть достопримечательности нашего города-героя и его окрестности.

Для тех, кто пожелает принять участие в курсах, сообщаем:

Вы оплачиваете только проезд из страны вашего проживания до Минска и обратный путь домой.

Все расходы, связанные с вашим пребыванием в Белоруссии, берет на себя Министерство культуры БССР.

О своем намерении приехать на курсы сообщите не позже 1 июня.

Пожалуйста, напишите, на каком отделении (хореографии или хоровом) вы хотели бы заниматься.

ПРИГЛАШАЕМ ВАС НА КУРСЫ!

ПИШИТЕ НАМ ПО СЛЕДУЮЩИМ АДРЕСАМ:

БССР, г. МИНСК-10, ул. СОВЕТСКАЯ,
ДОМ № 9.
МИНИСТЕРСТВО КУЛЬТУРЫ БССР.

БССР, г. МИНСК-34, ул. ЗАХАРОВА,
ДОМ № 23.
БЕЛОРУССКОЕ ОБЩЕСТВО «РАДЗІМА».

РЭХА АЛІМПІАДЫ Ў САРАЕВА

На працягу двух тыдняў увага мільёнаў аматараў спорту планеты была прыкавана да захапальных старту на заснежаных трасах і лёдавых арэнах Сараева — сталіцы зімніх Алімпійскіх гульняў.

...Мажорна завяршылі свае выступленні ў Сараева савецкія спартсмены. У апошні дзень яшчэ адзін, дваццаць пяты па ліку медаль, заваявалі хакеісты, якія ў рашаючым матчы перамаглі зборную Чэхаславакіі — 2:0 і заваявалі чэмпіёнскі тытул.

«Гэта было чарадзеяства на лёдзе, і імя яму — савецкая нацыянальная зборная па хакею», — такую высокую ацэнку выступленню чэмпіёнаў зімніх Алімпіяды-84 дала скупая на пахвалу амерыканская «Вашынгтон пост». Асабліва высока ацэньвае газета гульні Уладзіслава Трацяка (да гэтага ён тройчы быў залатым і раз сярэбраным прызёрам Алімпіяд). Вячаслава Фядісава, Сяргея Макарава і іншых.

Высокай цане алімпійскіх узнагарод. Нярэдка пераможцу і другога прызёра раз-

дзялялі сотыя долі секунды. Так было, напрыклад, двойчы ў чэмпіёнаў савецкага канькабежца Ігара Малкава і яго саперніка шведа Томаса Густафсана на дыстанцыях 5 і 10 кіламетраў.

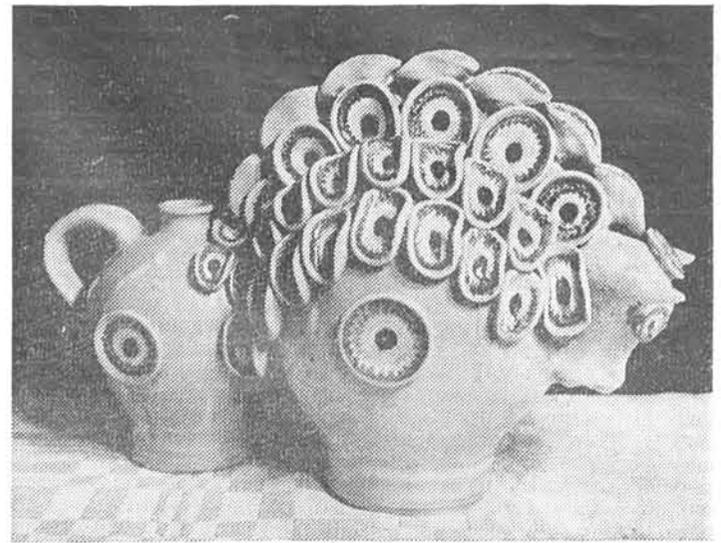
Не выпадкова, што ў краінах, дзе жыўць чэмпіёны, газеты пішуць аб іх як аб нацыянальных героях.

Шмат увагі сусветны друк удзяляе самой арганізацыі Гульняў. Многія газеты прыводзяць словы прэзідэнта МАК А. Х. Самаранча, які заявіў, што Гульні ў Сараева — лепшая зімняя Алімпіяда за ўсю гісторыю іх правядзення.

А спартыўны журналіст АІПС (Міжнародная асацыяцыя спартыўнай прэсы) Ф. Тэйлар (Англія) падкрэсліў:

— У мяне цяпер у сэрцы дзве Алімпіяды — Маскоўская летняя і цяперашняя зімняя. Тут усё было выдатна арганізавана. У сталіцы Босніі і Герцагівіны паспяхова вырашаліся ўсе праблемы, якія ўзніклі пры падрыхтоўцы такіх маштабных спаборніцтваў.

ГЛІНЯНЫ ЗВЯРЫНЕЦ

[Заканчэнне.]

Пачатак на 6-й стар.

У Апошні і сёння шырока вырабляюць фігурныя пасудзіны, якія вызначаюцца надзвычайнай дынамікай, экспрэсіўнасцю, дэкаратыўнасцю. Колішнія інтуітыўныя пошукі Міхаіла Звярко набылі асэнсаваны напрамак.

Майстар выкарыстоўвае ўсе магчымасці гліны, каб надаць вырабам дэкаратыўную выразнасць, узмацніць гульню святла і ценяў. Традыцыйны шлікер з яго абмежаванымі магчымасцямі не задавальняе ганчара. У ход ідуць гліняныя «макароніны» розных дыяметраў, якія атрымліваюцца працісканнем камяка гліны праз адтуліны рознага дыяметра. Майстар укладвае іх на тулава жывёліны ў пэўным парадку, нібы арнамент. Вельмі арыгінальна выглядае зубр, дзе максімальна скарыстаны дэкаратыўныя магчымасці точаных форм. Аснова вырабу — традыцыйны спарыш з двух рознавялікіх гаршчочкаў. Ручка яго ператварылася ў какетліва выгнуты хвост, а поўсць перададзена маленькімі фляндраванымі талерачкамі, густа налеленымі на тулава. І глядачоў зусім не здзіўляе такое незвычайнае вырашэнне. Зубр як зубр: магутнае тулава, моцная, упэўненая пастава, выразныя сілуэты...

Мастацкія здольнасці Міхаіла Мартынавіча асабліва выразна праявіліся ў дасціпных кампа-

зіцыях «Ганчары», «Вяселле», «Музыка». Гэта новы значны крок майстра, такіх рэчаў раней не рабілі, і ў той жа час творы глыбока традыцыйныя, дзякуючы максімальнаму скарыстанню магчымасцей тацэння. Нават фляндручка аказалася тут надзіва да месца: яна абазначае і дэкор на малюсенькім посудзе, які трымаюць у руках фігуркі, і арнаментуе вопратку персанажаў. Арыгінальныя, дасціпныя фігуркі — нібы своеасаблівы дабрадушны шарж на сваіх калег-ганчароў.

Варта дадаць, што Міхаіл Звярко яшчэ і выдатны майстар па вырабу традыцыйнага бытавога посуду, на аснове якога стварае таксама розныя арыгінальныя рэчы для сучаснага інтэр'ера: вазы, букетнікі, камплекты для кавы, малака, квасу. А то раптам возьме даўгаваты глянчак, пакладзе яго набок, прыробіць ножкі, прылепіць вушы, гарэзлівы хвосцік-завітушку — і перад намі заб'яўнае парасятка! Колькі б ні круціў у руках такі глянчак, але і ў галаву не прыйдзе, што яго рыльца так нагадвае парасячы пяточок. Для гэтага трэба мець той своеасаблівы талент, тое мастацкае светаўспрыманне, якім шчодро надзяліла прырода івянецкага ганчара Міхаіла Звярко.

Яўген САХУТА.

НА ЗДЫМКУ: М. ЗВЯРКО. Дэкаратыўны сасуд «Зубр».

СТВОРАНА ФІЛАРМОНІЯ

З мэтай больш шырокага ахопу эстэтычным выхаваннем навучэнцаў тэхнічных вучылішчаў і вучняў школ, расшырэння іх мастацкага кругагляду ў горадзе Жлобіне працуе дзіцячая філармонія.

Актыўны ўдзел у правядзенні заняткаў прымаюць выкладчыкі дзіцячай музычнай шко-

лы, мастацкія кіраўнікі раённага Дома культуры, раённага Дома піянераў і школьнікаў і сярэдніх школ горада Жлобіна. Філармоніяй кіруе мастацкі савет, які ўзначальвае выкладчык дзіцячай музычнай школы Л. Сухан.

Нядаўна адбыўся першы канцэрт артыстаў філармоніі.

МАКСІМ І ІНШЫЯ

У гарадскім пасёлку Наваельня на вадасховішчы другі год застаюцца на зімоўку лебедзі.

Летась іх было двое, аднаго з іх мясцовыя хлапчкі прызвалі Максім. Сёлета зазімвалі ўжо дзве сям'і — у адной шэсць птушак, у другой — пяць.

Нават калі вадасховішча замерзла, птушкі не паляцелі і дзякуючы клопатам і старанням мясцовых жыхароў даволі марозныя дні снежня перанеслі добра. Цяпер, калі надвор'е змянілася, лебедзі нібыта ў адказ на клопаты і ўвагу людзей перабраліся да пешаходнага мосціка і вітаюць прахожых вясёлым гульканнем. Некаторыя не баяцца падплываць блізка і браць хлеб з рук.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня
выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. 352